

τὸν φιλόγυρο πὸν δὲν τῆς θυσιάζει τοὺς θησαυροὺς του. Θέλει τοὺς πιστοὺς, θύματά της καὶ τυράννους της, σπάταλους τῆς ζωῆς των, σπάταλους τῆς νιότης των, σπάταλους τοῦ πόνου των.

Μήτε ἡ ζωὴ εἶναι ἀρρώστεια, μήτε ἀληθεύει πῶς ἀδιαφορεῖ γιὰ τὰ παιδιά της τ' ἀρρωστημένα. Κ' ἴσως-ἴσως τὰ πιὸ ἀγαπητά της παιδιά, νᾶναι ἐκεῖνα ποῦ κρύβουν μέσα τους τὴν πιὸ βαθειὰ ὀδύνη, τὴν πιὸ ἀγιάτρευτη ἀρρώστεια, τὴν πιὸ ἀνεπούλωτη πληγὴ. Μὰ πὸν δὲν παύουν νὰ δείχνουν ὑγρὰ ἀπὸ ἡδονὴ μάτια καὶ νὰ γελοῦν τὸ ἡχηρό, τὸ ξένιαστο γέλοιο τῆς ζωῆς.

Γ. ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ

ΣΥΜΒΟΛΑΙ ΣΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Α'. ΤΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ

Γιὰ τὸ ζωγράφο, τὸ ἔργο εἶναι ἓνα πρόβλημα παραστατικῆς γεωμετρίας.

Πρόκειται πάνω σ' ἓνα ἐπίπεδο νὰ παρουστήσει τὴν αἴσθησιν ποὺ μᾶς προκαλεῖ ὁ χῶρος, μὲ μόνον μέσα τὸ ἀραμπέσκ τῶν γραμμῶν τῆς τομῆς τῶν διαφόρων ἐπιπέδων καὶ τὴ σύγκρισιν τῆς φωτεινῆς ἀξίας τῆς κάθε ἐπιφανείας τοῦ κρυσταλικοῦ συνόλου ποὺ σχηματίζουν.

Τὸ τεχνικὸ αὐτὸ πρόβλημα οἱ ζωγράφοι τὸ βλέπουν μὲ δυὸ τρόπους. Ἡ ὡς μιμητὲς — ἀντιγράφοντας φωτογραφικὰ τὸ φαινόμενο ἔτσι ποὺ νὰ μᾶς δείχνουν τὸ εἶδωλο τῆς φύσης ὅπως μᾶς τὸ παρουσιάζει ὁ καθρέφτης ὁποῖε ἡ χαρακτηριστικὴ τους φιλοδοξία εἶναι νὰ παρουσιάσουν τεχνικὴ δεξιότητα, ἀποτέλεσμα μεγάλης ἐξάσκησης πραχτικῆς. Ἡ ὡς μελετητὲς, — ποὺ ἀδιαφορώντας γιὰ τὴ «ρετσέτα» τῆς σχολῆς προσπαθοῦν νὰ λύσουν τὸ πρόβλημα.

Οἱ πρῶτοι δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν. Γιατὶ πάνω στὴν ἀπο-

ψην αὐτὴν ἢ Ἀναγέννηση μᾶς ἔδωσε τὴν τελειότερη μορφή. Ἄλλωστε ἡ τεχνοτροπία τους δὲν ἀνταποκρίνεται στὴ διανοητικότητα καὶ τὴ ζωὴ τῆς ἐποχῆς μας, οὔτε ἱκανοποιεῖ καμιά ψυχικὴν ἀνάγκη. Τὸ μόνο ποὺ κατορθώνει νὰ ἱκανοποιεῖ, εἶναι ἡ ἀδυναμία καὶ ἡ ἄγνοια τῶν ἀπλοϊκῶν.

Τοὺς ἄλλους ὅμως ποὺ ἀγωνίζονται νὰ λύσουν τὸ πρόβλημά τους, ὁ στοχαστικὸς νοῦς εἶναι ἀνάγκη νὰ τοὺς διακρίνει σὲ κατηγορίες.

Ἐπειδὴ ἡ γνώση εἶναι συνυφασμένη μὲ τὴν προσωπικότητα καὶ ἡ δυναμικότητα δρᾷ ἀνάλογα μὲ τὴν διανοητικότητα, παραδεχόμεστε ὅτι κάθε ἔργο εἶναι προσπάθεια ἀπολύτρωσης καὶ εἰκόνα γνώσης.

Μὲ αὐτὴ τὴ βάση, τοὺς ζωγράφους ποὺ γυρεύουν τὴ λύση - λύτρωση τοὺς ξεχωρίζομε σὲ τρεῖς κατηγορίες, ποὺ εἶναι καὶ βαθμοὶ ἐξέλιξης.

Στὴν πρώτη βαθμίδα βρίσκονται ἐκεῖνοι ποὺ προσπαθοῦν στὸ ἔργο τους νὰ χαρακτηρίσουν τὴν ὕλη καὶ βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδραση τῶν ἐντυπώσεων τῶν αἰσθητηρίων. Ἀπὸ τὴν ἀγωνία τους λυτρῶνται μὲ τὴν ὑλιστικὴν ἀντίληψη τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἀπολύτρωσή τους βρίσκεται στὸ ρυθμὸ ποὺ σχηματίζει ἡ ἐπιφάνεια τῶν διαφορῶν μορφῶν τῆς ὕλης, μὲ τὶς ἀνάλογες καὶ χαρακτηριστικὲς ιδιότητες κάθε μορφῆς ὡς ξεχωριστῆς οὐσίας.

Τὴν περιοχὴ τῆς ζωγραφικῆς αὐτῆς ἐργασίας τὴ χαρακτηρίζομε μὲ τὸν ὅρο : Ἀ π ὀ δ ὀ σ η.

Στὴ δευτέρῃ βαθμίδα βρίσκονται οἱ ζωγράφοι ποὺ στὸ ἔργο τους προσπαθοῦν νὰ δώσουν τὴν αἴσθησι τῆς ζωῆς ποὺ εἶναι κατάστασι ἀπόλυτα ἐσωτερικὴ, μὲ τὴν ἀπαίτησι νὰ καθρεφτίζεται στὸν ἐξωτερικὸ κόσμον. Ἡ δυσαρμονία ποὺ παρουσιάζεται μεταξὺ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ κόσμου προκαλεῖ τὴν ἀγωνία τοῦ καλλιτέχνη· καὶ στὸ ἔργο του ποὺ εἰκονίζει τὸν ἐσωτερικὸ κόσμον προσπαθεῖ νὰ δώσει τὴν τάξι καὶ ἀρμονία τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου.

Στὴν περίπτωσι αὐτῇ, ἡ προσπάθεια τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς ὕλης ἀδυνατίζει, τὸ ἀραμπέσκτοῦ σχεδίου ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀγωνία τοῦ ζωγράφου καὶ ὄχι πρὸς τὸ φαινόμενο, ποὺ δίνει ἡ φύσι, ἐνῶ ἡ αἴσθησι τοῦ χώ-

ρου αποδίδει τὸ βάθος τῆς συνειδήσεως ζωῆς πού ἔχει ὁ καλλιτέχνης, καὶ ὄχι τὴν ἀτμοσφαιρικὴν ἀλήθεια.

Ὁ καλλιτέχνης πού βρίσκεται σὴ βαθμίδα αὐτὴ μεταδίδει στὸ ἔργο του τὴ ζωὴ του (αἰσθήματα, συναισθήματα, μνήμη, σκέψη, κρίση, κτλ.) καὶ τὴν ἐργασία του τὴ χαρακτηρίζομε μὲ τὸν ὄρο: Μ ε τ ἄ δ ο σ η.

Κάποτε ὁ καλλιτέχνης αὐτῆς τῆς βαθμίδας βρίσκεται σὲ πραγματικὰ δημιουργικὴ κατάσταση.

Ἡ θέληση παύει νὰ ἐνεργεῖ κυριαρχεῖ ἡ ἐνδόγνωση· τὸ ἄτομο καὶ ἡ προσωπικότητα ὑποχωροῦν σὲ μιὰ ὑπερένταση τοῦ «ἐγὼ» νὰ χυθεῖ, νὰ ἐκφραστεῖ, νὰ λυτρωθεῖ ἀπὸ τὴν ἀγωνία τῆς ζωῆς, δημιουργώντας ἓνα ἔργο.

Δὲν εἶναι πιά ἡ δυσσαμονία τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸν ἐξωτερικὸ κόσμο πού προκαλεῖ τὴν ἀγωνία, ἀλλὰ μιὰ ἐσωτερικὴ ἀταξία. Γίνεται μιὰ πάλη, πού εἶναι ἀντικείμενο ξεχωριστῆς ἐρευνας· καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς εἶναι νὰ ἐκδηλωθεῖ ὁ καλλιτέχνης σὲ ἔργο πού ἔχει ξεχωριστὴν ὑπαρξη.

Τὴν ἐκδήλωση σὲ ἔργο αὐτῆς τῆς κατάστασης τὴν ὀρίζομε: Π α ρ ἄ δ ο σ η.

ΜΙΜΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΑΝΩ ΣΕ ΜΙΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ κ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ

Ὁ κ. Κλέων Παράσχος σὲ ἄρθρο του στὴ «Νέα Ἐστία» (1 Μαΐου) «Ἐνας ποιητῆς» κάμει περαστικὰ καὶ μερικὲς παρατηρήσεις γιὰ τοὺς ἀναγνωρισμένους παλαιούς μας ποιητῆς. Ἀπόρησα διαβάζοντας στὸ ἄρθρο αὐτὸ πὼς ὅλοι δὲν εἶναι τὸ περισσότερο «παρὰ ἐπαναλήψεις».

Βεβαίως οἱ ἀληθινὰ μεγάλοι μας ποιητῆς δὲν ἐπαναλαμβάνονται. Ἡ τεχνοτροπία τους φυσικὰ μένει ἡ ἴδια. Τὸ ὕφος κάθε συγγραφέα μὲ ἀξία μορφώνεται στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ σταδίου του καὶ μετὰ μένει τὸ ἴδιο. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ «ἐπανάληψη».